

El Grup Local del Baix Ter de Flora Catalana

TEXT I IMATGES: Grup Local del Baix Ter

El Grup Local del Baix Ter de Flora Catalana va néixer abans que la nostra associació es constituís com a tal, però els seus orígens hi van íntimament lligats. El febrer de 2014 un grup de persones que havíem anat coincidint en diverses sortides a la zona de l'Empordà vam decidir organitzar-nos per a poder fer activitats relacionades amb les plantes. A partir de llavors i fins a dia d'avui, hem anat fent sortides, trobades, i preparant exposicions sota el paraigua de Flora Catalana.

Responsabilitat i precaució amb les plantes

Primera sortida del Grup Local del Baix Ter pels voltants del Mas Pinc a Begur (Baix Empordà), el març de 2014.

Sovint l'inici d'un camí no és clar. Un dia, sense adonar-te'n, l'encetes, el crees tot caminant, es va allargant i, en mirar enrere, t'adones que has fet una bona tirada. Un d'aquests camins ens portà un bon dia a la creació del Grup Local del Baix Ter. Per trobar-ne el detonant ens hem de remuntar uns anys enllà i recordar les sortides de reconeixement de plantes i els seus usos que feia, a l'Empordà, l'Albert Mallol, una persona entusiasta que encomanava la il·lusió per aprendre tot aquest món. Uns d'aquí, altres d'allà, moguts per aquesta afició, en anar coincidint en les activitats ens vam anar coneixent i es va travar amistat, un motor que mou muntanyes. Veient que si ens ajuntàvem podíem fer més coses i gaudir-ne plegats, el 5 de febrer de 2014 vam decidir constituir-nos com a grup. Una vegada format el grup es va sol·licitar a l'Ajuntament de Torroella de Montgrí un espai per a reunions; se'ns cedí una sala a Casa Pastors, un antic casal del segle XV situat al centre de la vila, actual seu dels serveis de Cultura, Joventut, Festes i Educació. En aquells moments l'associació no estava formalitzada, però ja s'havia començat el procés constituent. La sortida per a la presentació del Grup es va fer al Mas d'en Pinc (Begur) el 8 de març d'aquell mateix any, amb l'assistència d'un bon nombre de persones. Un agradable recorregut pel massís de Begur ens va permetre fer un inventari de les plantes que s'hi havien trobat. A partir de llavors el grup es va anar reunint periòdicament a Casa Pastors. En aquestes reunions es portaven plantes per comentar, es tractaven temes relacionats amb la flora i es planejaven les sortides o altres activitats.

Al llarg d'aquests anys s'han fet moltes sortides, la majoria de la mà del nostre guia, en Josep M. Farreró, un gran coneixedor de tots els racons de la comarca. Així, de mica en mica, hem anat coneixent la

flora, sobretot la del Baix Empordà. Sovint completava el vessant vegetal amb la visita a llocs d'interès antropològic –molins, pous de glaç, forns de pega o de calç, etc.– que, amb les seves explicacions, enriquien la passejada. A més dels itineraris per la zona del massís del Montgrí, Sobrestany o la Fonollera, en vam fer molts pel massís de les Gavarres, recorrent racons tan emblemàtics com l'ermita de Fitor, el puig d'Arques, o fent la ruta dels dòlmens per la serra del Mas Cals, tot descobrint les plantes de sòls silícics. D'altres les vam fer pel massís de Begur com el Camí de l'Aigua i els roquissars marítics de cap sa Sal, sa Riera o ses Falugues. També vam estudiar la vegetació halòfila a la platja de Pals i a la gola del Ter, i vam recórrer la vall dels Molins o la conca dels Tinars a Calonge, els clots de Sant Julià a Forallac, etc. Així podríem anar continuant, un munt d'aprenentatges i de moments gaudits en bona companyia que continuen en el dia d'avui.

En algunes ocasions vam compartir la sortida amb altres grups de Flora Catalana. Amb el Grup Local de Pla de l'Estany vam recórrer l'Illa d'Avall situada en el meandre que fa el Ter a l'alçada de Jafre, el camí de ronda de la platja de Castell (Palamós), la muntanya del Castell i el Montplà a Torroella o l'antic estany d'Ullastret. En altres sortides, amb el Grup Local del Baix Montseny, ens vam desplaçar fins la platja de la Rubina de Roses per estudiar la vegetació psammòfila, és a dir, l'arenícola.

De mica en mica les sortides es van anar dirigint vers uns objectius concrets. Amb l'afany d'aprendre amb més profunditat un determinat tema i amb la voluntat de difondre el que anàvem aprenent, es va decidir organitzar una exposició. Així, es va voler presentar una mostra per ajudar a identificar i distingir les espècies de gimnospermes que hi ha al nostre entorn més proper. Aquestes plantes, que

Sortida a la serra d'en Cals, al cor de les Gavarres (2017).

Primera exposició, sobre gimnospermes, a la Biblioteca Pere Blasi de Torroella de Montgrí (2015).

Exposició de plantes per fer ratafia a Casa Galibern, seu de la Fundació Mascort (Torroella de Montgrí), juny de 2016.

fan llavors però no fan flors ni veritables fruits, representen un món poc conegut per a la població en general, fet que ens va motivar a tirar-la endavant. La primera vegada «Pins, xiprers, avets... vine a conèixer-los. Exposició de gimnospermes» es va muntar a la Biblioteca de Torroella de Montgrí (2015); tot seguit es va traslladar a l'Institut Montgrí, on els alumnes van fer-ne un treball guiat pel professorat del centre. El 2017 es va tornar a exposar a la capella de Sant Antoni, a la plaça de la Vila de Torroella. En aquesta ocasió, en disposar de més espai, es va poder completar i mostrar d'una forma més acurada. El següent repte que ens vam proposar va ser fer una exposició amb planta viva, i l'estiu de 2016 vam inaugurar l'«Exposició de plantes per fer ratafia», amb testos que havíem cuidat durant tot l'any i que, gràcies a la col·laboració de la Fundació Mascort, es va poder veure a Casa Galibern (Torroella de Montgrí).

Un altre tema que feia temps que anava sorgint en les converses durant les sortides de camp era la gran varietat de fruits que observàvem. Aquest interès va ser el punt d'inici d'un nou muntatge:

Inauguració de l'exposició «Fruits i llavors, font de vida» a la Capella de Sant Antoni (Torroella de Montgrí), octubre de 2018.

«Fruits i llavors, font de vida», que es va exposar durant el mes d'octubre de 2018 a Torroella. La importància d'observar les fulles a l'hora de classificar una planta ens va suggerir un nou projecte. Fascinats per la diversitat de formes vam decidir endinssar-nos en aquest coneixement i es feu una nova exposició: «Fulles, un món extraordinari». Amb l'ajuda de pòsters es van classificar segons la forma del limbe, la base, l'àpex, la disposició a la tija o les adaptacions al medi. L'acompanyaven mostres de fulles com a exemple de cadascun dels casos. Es va exposar per primera vegada al Castell Palau de la Bisbal d'Empordà (Baix Empordà) el novembre de 2019 i, més tard, a la tardor de 2020, a Torroella de Montgrí. La darrera exposició organitzada va ser «Falgueres, una exposició sobre pteridòfits». Es va poder veure del 15 d'octubre a l'1 de novembre a la capella de Sant Antoni de Torroella de Montgrí. Es va fer un esforç considerable per mostrar la gran varietat de pteridòfits presents a Catalunya. Una vegada recollides espècies de terra baixa, el grup es va desplaçar al Pirineu per conèixer i recollir les de zones més elevades. Volem destacar i agrair la col·laboració d'altres membres de Flora Catalana, així com de professorat de la Universitat de Girona, que ens van ajudar a enriquir-la i obtenir de resultat una extensa mostra amb més de 60 tàxons.

Primera edició de l'exposició «Fulles, un món extraordinari», al Castell Palau de la Bisbal d'Empordà (2019).

Exposició «Falgueres, una exposició sobre pteridòfits»(2021).

Amb la voluntat que les exposicions creades contribueixin a la divulgació a altres racons de Catalunya, s'ofereixen a la resta de grups locals de l'associació o altres entitats. Així, la de gimnospermes va viatjar fins a Castelletçol gràcies a la implicació del Grup Local del Moianès. La de fruits i llavors es va exposar al Vendrell (Baix Penedès) en el marc de la fira del Remeiart, a Fontcoberta (Pla de l'Estany), a l'Institut Salvador Espriu de Salt (Gironès) i està previst que es pugui veure aquesta propera tardor al Museu de la Torneria de Torelló (Osona). L'exposició «Fulles, un món extraordinari» es va mostrar al Museu de la Torneria de Torelló la primavera de 2021 amb una molt bona acollida per part de les escoles de primària del poble, i també al Vendrell (hivern 2022).

Un altre projecte del qual ens sentim especialment orgullosos és el del Camí Vell. El Camí Vell és l'antic camí que connectava Torroella de Montgrí amb l'Estartit, abans de la construcció de la carretera. Des de fa temps ha esdevingut una via alternativa que, darrerament, ha estat limitada al trànsit no motoritzat però que patia periòdicament tractaments amb herbicides i estassades indiscriminades. Per iniciativa d'un membre del nostre grup, el natu-

ralista expert en lepidòpters Tristan Lafranchis, es va fer un estudi de la flora i la fauna de la zona. Una vegada recollides les dades, el 2016 es va presentar una instància a l'ajuntament que demanava la suspensió dels tractaments amb fitosanitaris. La sol·licitud fou tinguda en compte i, en una exploració posterior, es va constatar la millora que havia suposat el canvi amb la detecció de noves espècies.

Aquest escrit no vol ser només una llista del que s'ha fet durant aquests anys perquè, primer, ens deixariem moltes coses i, segon, en l'enumeració es perdria l'essència del que vol dir participar en aquest gran projecte que és Flora Catalana. El fet de col·laborar-hi implica molt més que fer unes determinades activitats; és més aviat una mostra de la voluntat personal de difondre el món de les plantes i un ferm compromís amb la natura amb la convicció que quan coneixes, estimes, i si estimes, valores i defenses.

[Vegeu la pàgina web del Grup Local del Baix Ter](#)
